

Collectie Aug. M.J. Hendrichs

Richard Grobberhaar

Algemene kenmerken

Toegangsnummer: 15000

Periode: 1823 - 1905

Archiefvormer

Inleiding

De collectie Aug. M.J. Hendrichs bevat een grote verscheidenheid aan stukken betreffende de voorbereiding en aanleg van zowel het Noordzeekanaal als het Merwedekanaal. Nagenoeg alles wat er in die tijd over deze onderwerpen verschenen is, valt er in terug te vinden; van krantenknipsels tot litho's en van adressen gericht aan de Tweede Kamer tot gedichtjes en rijmpjes gericht aan 'Amstels dwaze Geld-aristokraten'.

De meeste stukken hebben betrekking op de ontwikkeling van het Noordzeekanaal. Het project zou de hoofdstad de broodnodige economische impuls gaan geven onder meer vanwege de 26 uur kortere reistijd voor schepen van en naar het Nauw van Calais. Geen enkele Nederlandse aannemer durfde zich echter aan de uitvoer te wagen zodat het ten slotte Engelse ingenieurs waren die de uitdaging aangingen. (Ongeschoolde) Nederlandse handen bleven echter wel nodig voor de uitvoer van de zware werkzaamheden. Op 8 maart 1865 ging de eerste spade de grond in en op 1 november 1876, na de nodige financiële problemen, technische tegenslagen, een cholera-uitbraak en de 'polderwerkers-revolutie' was het kanaal gereed.

Daar het kanaal echter bij Amsterdam 'doodliep', werd de verbinding met de Rijn (naar ondermeer het Duitse achterland) van grote waarde en het besluit tot aanleg van het Merwedekanaal volgde dan ook in 1881. Na de ingebruikname in 1892 werd het echter al direct door velen afgedaan als een 'kickersloot' vanwege de geringe capaciteit en pas in 1952 kwam hier met de aanleg van het Amsterdam-Rijnkanaal verandering in.

In de collectie is ook de nodige informatie te vinden over de ontwikkeling van de Amsterdamse haven en van IJmuiden (en haar visserij). Beide zijn namelijk onlosmakelijk verbonden met de voltooiing van het Noordzeekanaal.

De basis van de collectie werd gevormd door de stukken die door Albertus Theodorus Hartkamp (24 juli 1848 - 11 mei 1924) bijeen waren gebracht. Deze Amsterdammer, ook wel 'de grootste verzamelaar van Nederland' genoemd, droeg aan het begin van de twintigste eeuw de stukken over aan de Kamer van Koophandel en Fabrieken. Deze ging op haar beurt verder met het uitbreiden van de verzameling en een groot aantal bescheiden werden door leden en oud-leden van de Kamer aangeboden en er aan toegevoegd. In 1903 besloot men een catalogus uit te geven met een compleet overzicht van de collectie welke inmiddels de naam 'Aug. M.J. Hendrichs-verzameling' had gekregen. (Augustinus M.J. Hendrichs was van 1867 tot 1904 directeur van de Amsterdamse Kamer van Koophandel en maakte in die hoedanigheid de aanleg van beide kanalen letterlijk en figuurlijk van dichtbij mee.) Ook na het verschijnen van de catalogus werden nog brochures, verslagen en andere bescheiden toegevoegd zodat een '1^e Supplement-catalogus' in 1905 op zijn plaats was. Zowel de catalogus als het supplement is ingedeeld in twee delen. Deel 'A' beschrijft de stukken betreffende de doorgraving van 'Holland op zijn Smalst', de Amsterdamsche Kanaal-maatschappij en het Noordzeekanaal terwijl in deel 'B' de beschrijvingen terug te vinden zijn van de stukken die betrekking hebben op de waterweg van Amsterdam naar de Rijn en het Merwedekanaal. Hiernaast bevinden zich verschillende stukken in het archief die in beide originele publicaties niet voorkomen. Waarschijnlijk is een '2^e Supplement-catalogus' ooit aan de orde geweest maar is die er om onbekende redenen nooit gekomen.

Het archief heeft een lengte van drie meter en bij de ontsluiting ervan is de indeling van de catalogus en het supplement aangehouden om de collectie zo veel mogelijk in haar originele staat te laten. Hierdoor komt het voor dat van een bepaald stuk bijvoorbeeld drie identieke exemplaren bewaard zijn omdat dit ook in de catalogus vermeld staat. Ook kunnen er stukken in tweevoud zijn toegevoegd, hoewel dit niet in de catalogus staat vermeld. In sommige gevallen gaat het dan om stukken waarop notities of opmerkingen zijn gemaakt, terwijl in andere gevallen een afwijkende kleur omslag van een brochure de reden kan zijn om een stuk in tweevoud te bewaren. Het is raadzaam eerst de catalogus en het supplement (rubriek 1) te raadplegen om vervolgens inzicht te krijgen in waar de stukken uit de catalogus (rubriek 2) en het supplement (rubriek 3) zich bevinden. In rubriek 4 bevinden zich de stukken die niet beschreven zijn in één van de bovenstaande twee boekwerkjes.

Inventaris

1 Toegang

- 1 Catalogus met supplement 1903 - 1905 2 deeltjes
- 2 Formulieren met opdruk 'Aug. M.J. Hendrichs verzameling' waarop vermeld staat welke nummers in de verzameling niet aanwezig zijn op 1 mei 1927 1 omslag

2 Stukken op nummer van de catalogus

3-33 A: Stukken betreffende de doorgraving van "Holland op zijn Smalst", de Amsterdamsche Kanaal-maatschappij en het Noordzee-kanaal, met hiaten 1848 - 1903 1 stuk, 2 deeltjes, 4 delen, 24 omslagen

- 3 Nr. 1 1848 1 deeltje
- 4 Nr. 3 1863 1 deeltje
- 5 Nrs. 4 t/m 85 1851 - 1858
- 6 Nr. 36 1853 1 deel
- 7 Nrs. 86 t/m 125 1858 - 1859
- 8 Nrs. 126 t/m 150 1859
- 9 Nrs. 151 t/m 263 (Nrs. 151, 199, 257 in tweevoud) 1859 - 1862
- 10 Nrs. 264 t/m 291 (Nrs. 272, 274, 275a, 276, 282 in tweevoud) 1862 - 1902
- 11 Nrs. 291 (vervolg) t/m 357 (Nr. 349 in tweevoud) 1862 - 1863
- 12 Nr. 343 1863 1 deel
- 13 Nr. 345 1863 1 stuk
- 14 Nrs. 358 t/m 450 (Nrs. 396, 409, 442, 449 in tweevoud) 1863 - 1864
- 15 Nrs. 451 t/m 586 (Nrs. 557 en 563 in tweevoud) 1864 - 1865
- 16 Nrs. 587 t/m 692 1865 - 1867
- 17 Nrs. 692 (vervolg) t/m 724 1867 - 1868
- 18 Nrs. 725 t/m 801 (Nrs. 748, 749, 773 in tweevoud) 1868 - 1870
- 19 Nrs. 802 t/m 888 (Nrs. 829, 860a, 874 in tweevoud) 1870 - 1872
- 20 Nrs. 888 (vervolg) t/m 953 (Nr. 927 in tweevoud) 1872 - 1873
- 21 Nr. 903, met losbladige aanvulling 1872 - 1874
- 22 Nrs. 953 (vervolg) t/m 1040 (Nr. 1012 en 1023 in tweevoud) 1873 - 1874
- 23 Nrs. 1040 (vervolg) t/m 1176 (Nr. 1047 en 1050 in tweevoud) 1874 - 1876
- 24 Nrs. 1177 t/m 1433 (Nr. 1192 in tweevoud) 1875 - 1883
- 25 Nr. 1200 1876 1 deel
- 26 Nr. 1226 en 1244 1876 - 1877
- 27 Nrs. 1434 t/m 1589 1875 - 1881
- 28 Nrs. 1590 t/m 1729 (Nr. 1675 in tweevoud) 1879 - 1894
- 29 Nrs. 1730 t/m 1839 1885 - 1901
- 30 Nr. 1805a 1893 1 deel

- 31 Nrs. 1840 t/m 1962 1889 - 1902
- 32 Nrs. 1963 t/m 2051 (Nr. 2037 in tweevoud) 1898 - 1902
- 33 Nrs. 2060 t/m 2134 1901 - 1903

34-41 B: Stukken betreffende de waterweg van Amsterdam naar de Rijn en het Merwedekanaal 1876 - 1901 8 omslagen

- 34 Nrs. 1 t/m 40 (Nrs. 7, 14, 15, 16, 30 in tweevoud) 1876 - 1879
- 35 Nrs. 37 (vervolg) t/m 72 (Nr. 67 en 72 in tweevoud) 1879 - 1880
- 36 Nrs. 73 t/m 88 (Nrs. 77, 85, 86, 87, 88 in tweevoud) 1880
- 37 Nrs. 89 t/m 106 (Nr. 97 in tweevoud) 1880 - 1881
- 38 Nrs. 106 (vervolg) t/m 159 (Nrs. 110, 117, 119, 125, 133 in tweevoud) 1881
- 39 Nrs. 160 t/m 253 1881 - 1884
- 40 Nrs. 254 t/m 307 1884 - 1892
- 41 Nrs. 308 t/m 362 (Nr. 328 en 331 in tweevoud) 1892 - 1901

3 Stukken op nummer van de supplement-catalogus

42-54 A: Stukken betreffende de doorgraving van “Holland op zijn Smalst”, de Amsterdamsche Kanaal-maatschappij en het Noordzee-kanaal, met hiaten 1857 - 1904 1 pak, 1 deel, 1 deeltje, 1 stuk, 9 omslagen

- 42 Nrs. 68a t/m 274a 1857 - 1862
- 43 Nrs. 305a t/m 669a 1862 - 1867
- 44 Nrs. 660a, 736b, 797a, 805a, 864a, 1273a, 1379a, 1546a, 1584a en opvolgende verslagen van (jaarlijkse algemene) vergaderingen van de Amsterdamsche Kanaal-maatschappij 1867 - 1882 1 pak
- 45 Nrs. 680a t/m 736c 1867 - 1868
- 46 Nrs. 737a t/m 776b 1868 - 1869
- 47 Nrs. 777a t/m 867a 1869 - 1872
- 48 Nrs. 870a t/m 990a 1872 - 1874
- 49 Nrs. 1021a t/m 1165b 1874 - 1876
- 50 Nrs. 1469a t/m 1584a 1879 - 1881
- 51 Nrs. 1595a t/m 1748a 1881 - 1887
- 52 Nrs. 1966a t/m 2280a 1898 - 1904 1 deel
Ook artikelen aanwezig over het Merwedekanaal onder nrs. 355abcd van het supplement
- 53 Nr. 2037a 1901 1 deeltje
- 54 Nr. 2346a 1904 1 stuk

55-60 B: Stukken betreffende de waterweg van Amsterdam naar de Rijn en het Merwedekanaal, met hiaten 1877 - 1984 1 deel, 3 stukken, 4 omslagen

- 55 Nrs. 6a, 28a, 34a, 89a, 101a, 107a, 113a (Nr. 107a in tweevoud) 1877 - 1881
- 56 Nrs. 52a, 68b, 100a, 109a, 122abc, 132a, 183a, 247d, 250a, 301c, 304cde, 315a, 316ab, 346abc, 354defg 1879 - 1894
- 57 Nr. 116a 1881 1 deel
- 58 Nrs. 133a, 172a, 191a, 263a, 295a, 300a, 301ab, 304ab, 311a, in (Nr. 311 in tweevoud) 1881 - 1892
- 59 Nrs. 314a t/m 354d 1892 - 1894
- 60 Nr. 331a, in drievoud 1892 3 stukken

4 Aanvullingen

61-78 A: Stukken betreffende de doorgraving van “Holland op zijn Smalst”, de Amsterdamsche Kanaal-maatschappij en het Noordzee-kanaal 1823 - 1904 1 deeltje, 3 omslagen, 19 stukken

- 61 Stukken betreffende het concept-ontwerp voor de doorgraving van Holland op zijn Smalst, met concept-inventaris van de catalogus 1823 ca. - 1864 ca. 1 omslag

- 62 Voorlopig verslag van een zitting van de Staten-Generaal waarvan de tekst is overgenomen in het krantenartikel onder nr. 149 van de catalogus 1859
 - 63 Adres van de Kamer van Koophandel aan de Eerste Kamer der Staten-Generaal waaruit delen zijn overgenomen in het krantenartikel onder nr. 311 van de catalogus 1862
 - 64 Adres van de Kamer van Koophandel aan Zijne Majesteit de koning waaruit delen zijn overgenomen in nr. 327 van de catalogus 1863
 - 65 Bericht van de Amsterdamse Kanaal-maatschappij aan zijn inschrijvers waarvan de tekst is overgenomen in het krantenartikel onder nr. 414 van de catalogus 1863
 - 66 Pamfletten betreffende de aanstelling van bestuursleden bij de Amsterdamsche Kanaal-maatschappij 1864 3 stukken
 - 67 Prospectus van de Amsterdamsche Kanaal-maatschappij met de oproep tot inschrijving voor vijf miljoen gulden van het maatschappelijk kapitaal 1864
 - 68 Uitgave van de Nederlandsche Staats-Courant waar het krantenartikel, onder nr. 440 van de catalogus, naar verwijst 1864
 - 69 Uitgave van het 'Dagblad van Zuid-Holland en 's Gravenhage' waar het krantenartikel, onder nr. 560 van de catalogus, naar verwijst 1865
 - 70 Gedicht getiteld 'Een pleziertogtje naar de doorgraving van Holland op zijn Smalst', auteur onbekend, met bijlage 1866
 - 71 Krantenartikel met de tekst van het concept-adres van de gemeenteraad van Amsterdam aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, zie ook nr. 934 van de catalogus 1873
 - 72 Adressen van de Amsterdamsche Kanaal-maatschappij aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal waarvan de teksten zijn overgenomen in het krantenartikel onder nr. 940 van de catalogus 1873 2 stukken
 - 73 Adressen van de Amsterdamsche Kanaal-maatschappij en de Permanente Commissie uit de Amsterdamse Rederijen gericht aan de gemeenteraad van Amsterdam, waarvan de teksten zijn overgenomen in het krantenartikel onder nr. 1031 van de catalogus 1874 3 stukken
 - 74 Adres van de directeurs van de Koninklijke Nederlandsche Stoomboot-maatschappij aan de Amsterdamse gemeenteraad, waarvan de tekst is overgenomen in het krantenartikel onder nr. 1034 van de catalogus 1874
 - 75 Portefeuille met kleurenlitho's (van de aanleg) van het Noordzeekanaal, getekend door J.C. Greive Jr., uitgegeven door Frans Buffa en Zonen 1876 ca. 1 omslag
 - 76 Kleurenlitho's (van de aanleg) van het Noordzeekanaal, getekend door J.C. Greive Jr., gelithografeerd door R. de Vries Jr., uitgegeven door Frans Buffa en Zonen 1876 ca. 1 omslag
 - 77 Boekje getiteld 'Maatschappij IJmuiden' van de directeur Mr. A.J.E.A. Bik, uitgegeven ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van IJmuiden waar het krantenartikel, onder nr. 2032 van de catalogus, naar verwijst 1901 1 deeltje
 - 78 Exemplaar van 'De Amsterdammer' met een tekening van Joh. Braakensiek ter gelegenheid van het aftreden van August Hendrichs als voorzitter van de Kamer van Koophandel en Fabrieken 1904
- 79-92 B: Stukken betreffende de waterweg van Amsterdam naar de Rijn en het Merwede-Kanaal 1875 - 1892 1 pak, 1 deel, 2 omslagen, 3 deeltjes, 7 stukken
- 79 Adressen van de Kamer van Koophandel en Fabrieken gericht aan de Eerste en Tweede Kamer betreffende de aanleg van het kanaal, meet een memorie van antwoord van de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid 1875 - 1887 1 omslag
 - 80 Memorie van toelichting en ontwerp-concessie voor het scheepvaart-kanaal van Amsterdam naar Duitsland waarvan delen zijn opgenomen in Nr. 60 van de catalogus 1879

- 81 'De verbinding van Amsterdam met den Boven-Rijn; Vervolg op de mededeeling in de vergadering van den 11den November 1879' waar de brochure onder nr. 73 in de catalogus naar verwijst *1880 1 deeltje*
- 82 'Kaart der verschillende kanaalrichtingen voorgesteld ter verbinding van Amsterdam met den Boven Rijn' *1880 ca.*
- 83 Brochure 'Naar de Merwede of naar de Bovenwaal?' door X.IJ.Z overgedrukt van Nr. 106 in de catalogus *1881 1 deeltje*
- 84 Adres van de Kamer van Koophandel aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, waaruit delen zijn overgenomen in nr. 112 van de catalogus *1881*
- 85 Adres van de gemeenteraad van Amsterdam aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal en welke is overgenomen in nr. 114 van de catalogus *1881*
- 86 Adres van de Kamer van Koophandel aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal waaruit delen zijn overgenomen in nr. 135 van de catalogus *1881*
- 87 Adres van de Kamer van Koophandel aan de Eerste Kamer der Staten-Generaal waaruit delen zijn overgenomen in nr. 156 van de catalogus *1881*
- 88 Bericht van de 'Commissie voor een Rijnvaart-Kanaal in Oostelijke richting' aan de Kamer van Koophandel betreffende de deelname aan een lening, zie ook nr. 159 van de catalogus *1881*
- 89 Stukken betreffende de voorbereidingen van de feestelijkheden vanwege de opening en in gebruikstelling van het voltooide gedeelte van het Merwedekanaal en de verbeterde waterweg naar de Rijn *1892 1 pak*
- 90 Stukken betreffende de viering en afsluiting van de feestelijkheden, met dankbetuigingen van genodigden en een financieel overzicht van de kosten en baten *1892 1 omslag*
- 91 Publicatie getiteld 'Amsterdam – Rijn Kanaal' door Jhr. C. Bloys van Treslong samengesteld ter herinnering aan de feesttocht met informatie over het totstandkoming van het kanaal, met proefdruk van de kaft *1892 1 deel*
- 92 Publicatie getiteld 'Het Merwedekanaal' door M. Brinkgreve, samengesteld op basis van krantenartikelen uit het Utrechts Dagblad welke aanwezig zijn onder nr. 314a van het supplement *1892 1 deeltje*